

ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส จังหวัดแม่ฮ่องสอน

The Effect of Using a Guidance Activities Package together with Pakagyoy Way Wisdom
to Develop Responsibility of Grades 4-6 Students at Ban Huay Nam Sai School
in Mae Hong Son Province

ลำตวน อาลัย* นิธิพัฒน์ เมฆขจร** และ นิรนาท แสนสา***

นักศึกษาศาขาทฤษฎีศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*

รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**,***

Lamduan Alai* Nitipat Mekkhachorn** and Niranart Sansa***

Graduate Student of Master Degree Program in Educational Administration Faculty Education
Sukhothai Thammathirat Open University*

Associate Professor Dr., Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat Open University**,***

Corresponding author E-mail: lamduan0326@gmail.com

(Received: January 19, 2023; Revised: February 25, 2023; Accepted: March 10, 2023)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอ และ 2) เปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอ กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 คน ที่ได้มาโดยความสมัครใจและสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบวัดความรับผิดชอบ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .92 และ 2) ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบเครื่องหมายโดยใช้สถิติวิลคอกซัน และการทดสอบแมน-วิทนีย์ ยู

ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) ภายหลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวนักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอ มีความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมแนะแนว, วิถีปกากะญอ, ความรับผิดชอบ

Abstract

The objectives of this research were twofold. First, to compare the levels of responsibility of the students in the experimental group before and after using a guidance activities package together with Pakagyoy way wisdom, aimed at developing responsibility. Second, to compare the level of responsibility of the experimental group students, who used the guidance activities package with Pakagyoy way wisdom, with the level of the control group students who underwent normal guidance activities. The research

sample comprised 20 students from Grades 4-6 at Ban Huay Nam Sai School in Mae Hong Son Province during the second semester of the 2021 academic year. These students voluntarily participated in the experiment and were randomly assigned to either the experimental or control group, with 10 students in each group. The research utilized two main instruments: a scale to assess responsibility with a reliability coefficient of .92, and a guidance activities package along with Pakagyo way wisdom. The data analysis employed various statistical measures, including mean, standard deviation, and significance tests (Wilcoxon sign-ranks test and Mann-Whitney U test).

The research findings revealed two key points. Firstly, after using the guidance activities package, the responsibility level of the experimental group students showed a significant increase at a significance level of .05. Secondly, the post-experiment responsibility level of the experimental group students who used the guidance activities package with Pakagyo way wisdom was significantly higher than the post-experiment responsibility level of the control group students who underwent normal guidance activities, again at a significance level of .05.

Keyword: Guidance Activities, Pakagyo Way Wisdom, Responsibility

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันเราจะเห็นว่าประเทศไทยของเรามีประชากรบางส่วนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตตั้งแต่อายุน้อยมีมากขึ้น บุคคลเหล่านี้บางส่วนได้รับการสั่งสอนมาจากครอบครัวที่มีความพร้อมที่ปูพื้นฐานการศึกษาให้กับลูกหลานได้เป็นอย่างดี แต่บางส่วนสร้างตนเองมาจากแบบอย่างที่ได้พบเห็นผ่านการเรียนรู้และพัฒนาตนเองเป็นประจำ สิ่งสำคัญที่แต่ละคนมี คือ ความรับผิดชอบ แต่เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าสังคมปัจจุบันยังมีประชากรจำนวนมากที่ยังขาดความรับผิดชอบ และตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในยุคปัจจุบันคือการแพร่ระบาดของโรคโควิด19 การระบาดในแต่ละรอบนั้น สาเหตุหลักที่สำคัญของการแพร่ระบาดของเชื้อโรคมามากจากการขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 เป็นจุดเริ่มต้นใหม่ในการปฏิรูปการจัดการศึกษาแห่งชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งกล่าวถึง ความมุ่งหมาย ในมาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จากความมุ่งหมาย ดังกล่าวนี้นี้ ที่มุ่งพัฒนาคนไทย ทั้งด้านความรู้และคุณธรรมนั้น จะเห็นว่าการจัดการศึกษาที่ผ่านมามุ่งเน้นแต่ให้เด็กเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่ไม่ได้ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาคุณธรรมด้านความรับผิดชอบต่ออย่างจริงจัง จึงถือเป็นความบกพร่องที่ต้องเร่งแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้นและเป็นนโยบายจากกระทรวงตั้งแต่วัยเด็กในเด็กไทยทุกคน ซึ่งจะเป็นแนวทางในการที่จะหล่อหลอมให้เด็กมีความสมบูรณ์ในความเป็นมนุษย์เมื่อเขาเติบโตขึ้น ความรับผิดชอบ จึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในหัวใจของผู้เรียน ให้เป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ มีได้ถูกบังคับ เอาใจใส่ มีความพยายามกระทำภารกิจนั้น ๆ อย่างเต็มความสามารถตามวัยของตนเอง รู้จักรับผิดชอบและรับชอบทั้งการกระทำและคำพูด ความรับผิดชอบต่อในงานวิจัยนี้มีด้วยกันทั้งหมด 4 ด้านได้แก่ ด้านการศึกษาเล่าเรียน ด้านการช่วยกันรักษาสถานศึกษา ด้านการให้ความช่วยเหลือต่อครอบครัวและด้านการช่วยกันดูแลชุมชนของตนเองตามกำลังและความสามารถที่จะกระทำได้ เป็นการกระทำที่เห็นคุณค่าในตัวของผู้เรียนเอง ในทางตรงกันข้าม หากผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อเบื้องต้นทั้ง 4 ด้านแล้ว ผลกระทบมากที่สุด คือ ตัวของผู้เรียนเอง นอกจากนี้ยังอาจเป็นการสร้างปัญหาต่อสังคมภายนอกได้

เช่นกัน สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) ได้กล่าวถึงลักษณะ ความรับผิดชอบของนักเรียนที่สำคัญ คือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง การเล่าเรียน ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อครอบครัว และความรับผิดชอบต่อสังคม และสอดคล้องกับ จันทรา พวงยอด (2543) และยิ่งสอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา (2554) ที่ได้แบ่งความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาออกเป็น 4 ด้าน และในแต่ละด้านมีลักษณะ คือ 1) ความรับผิดชอบในด้านการศึกษาเล่าเรียน ด้วยความขยันหมั่นเพียร อดทน เข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่นัดหมาย 2) ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา เป็นการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศชื่อเสียงของสถานศึกษา 3) ความรับผิดชอบต่อครอบครัว นักเรียนตั้งใจช่วยเหลืองานต่างๆภายในบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระซึ่งกันและกัน ตามความสามารถของตน และ 4) ความรับผิดชอบต่อสังคม นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคมบำเพ็ญประโยชน์ และสร้างสรรค์ความเจริญให้ชุมชนและสังคมอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งความรับผิดชอบทั้ง 4 ด้านเป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

นักเรียนบ้านห้วยน้ำใส อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้งหมดเป็นชาวไทยภูเขาเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกตนเองว่า ปกาเกอญอ มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแต่แฝงไว้ด้วยคุณธรรมที่สอดแทรกไว้ในภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่า มีคติ ความเชื่อ ที่สืบทอดกันมาเป็นคำสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม เครื่องครัดในประเพณีและพิธีกรรม การนับถือผีและวิญญาณเป็นป่อเกิดของคุณธรรมและค่านิยมหลายประการ เช่น การอยู่อย่างผัวเดียวเมียเดียว ไม่ประพฤติผิดลูกเมียใคร หรือการเลี้ยงดูพ่อแม่ที่ซื่อสัตย์ คติที่นับถือ คือ ผีบ้านและผีเรือน ผีบ้านเป็นผีเจ้าที่ที่คอยปกป้องดูแลหมู่บ้าน ผีเรือนเป็นผีดวงวิญญาณบรรพบุรุษ ซึ่งคอยปกป้องรักษาบุตรหลานเหลนผู้สืบตระกูลของตนด้วยความห่วงใย นอกจากนี้ยังมีประจำไร่หรือผืนา ซึ่งจะช่วยทำให้ผลผลิตของไร่นาเจริญงอกงาม ด้วยการบอกเล่าของ วิรัตน์ เลิศล้ำอุดม (ฮีโร่ ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมของบ้านห้วยน้ำใส) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2564 และสอดคล้องกับ รายงานประจำปีของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (2564) และข้อมูลจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) (2564) ที่ได้กล่าวถึง วิถีชีวิต ระบบความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวกะเหรี่ยงหรือชาวปกาเกอญอในประเทศไทย พิธีกรรมและความเชื่อของชาวปกาเกอญอ มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คนตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต เป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตนของชนเผ่าชาวปกาเกอญอ แม้ปัจจุบันความเชื่อและพิธีกรรมบางอย่างอาจเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามยุคสมัยก็ตาม นักเรียนบ้านห้วยน้ำใสจะมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ใช้ความพึงพอใจของตนเองเป็นหลัก โดยปกติแล้วนิสัยดังกล่าวนี้หากอยู่ในวิถีชีวิตของชาวบ้านถือว่าเป็นเรื่องปกติที่ไม่มีอะไรซับซ้อน พ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะให้อิสระในทางความคิดและปฏิบัติตามพื้นฐานของความพึงพอใจ จะไม่ค่อยมีการบังคับ โดยให้เหตุผลว่าเมื่อโตขึ้นเขาจะคิดได้เอง แต่ในยุคปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หากพฤติกรรมของนักเรียนไม่ได้ถูกพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องตั้งแต่เด็กวัยเริ่มต้นของการศึกษาย่อมส่งผลเสียต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งด้านการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพของผู้เรียนอย่างแน่นอน สอดคล้องกับ จันทรา พวงยอด (2543) กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นคุณสมบัติที่ดีอย่างหนึ่ง ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กและเยาวชนไทย นอกจากความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร มีมานะอดทนและความเสียสละอันเป็นคุณลักษณะของพลเมืองดี และ Hurlock Elizabeth Bergner (1973) สรุปได้ว่า “ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกอบรมตั้งแต่วัยเด็ก จะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ กระทั่งเป็นผู้ใหญ่เขาจะค่อยๆ เรียนรู้ ดังนั้น การพัฒนาความรับผิดชอบต่อเด็กควรเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป จากงานที่ง่ายก่อน เพื่อให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและสร้างประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง”

ชุดกิจกรรมแนะแนว คือ เครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยใช้สื่อประสม เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ แลบบันทึกเสียง เอกสารที่บันทึกรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งเกม กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ แบบฝึกหัดก่อนเรียนและหลังเรียนโดยจัดไว้เป็นชุด ภายในของเอกสารจะบรรจุคู่มือครู คู่มือผู้เรียน และสื่อประกอบการจัดกิจกรรมแต่ละเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายของ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545) ซึ่งมีความสำคัญต่อผู้เรียนเพราะเป็นกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมและพัฒนา

ผู้เรียนให้เข้าใจและเห็นคุณค่าต่อตนเอง รักและพึงพอใจในความเป็นตัวของตัวเอง รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ ส่งผลให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่น สามารถป้องกันปัญหาต่างๆที่จะเกิดแก่ผู้เรียน ส่งเสริมการจัดการปัญหาของผู้เรียนทั้งด้าน การศึกษา การประกอบอาชีพ การพัฒนาส่วนตัวและสังคม เพื่อให้ผู้รับบริการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในทุกด้าน โดยรูปแบบของกิจกรรมสามารถจัดได้อย่างหลากหลาย ที่สำคัญต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของวัยผู้รับบริการด้วย นอกจากนี้ยังสามารถให้บริการได้ทั้งแบบรายบุคคลและรายกลุ่ม มีความสอดคล้องกับ มลฤดี แพทย์ปฐม (2558) ยังได้กล่าวถึง องค์ประกอบหลักที่สำคัญของชุดกิจกรรมแนะแนว ได้แก่ 1) คู่มือครู ซึ่งจะประกอบด้วย คำชี้แจง วัตถุประสงค์ วิธีใช้ 2) กิจกรรมของนักเรียน ประกอบด้วย สารระสำคัญ จุดประสงค์ ระยะเวลา สื่ออุปกรณ์ การดำเนินกิจกรรมแนะแนวการประเมินผล จากการศึกษา งานวิจัยของ ชัญญา บุญรักษ์ (2556) ที่ได้ทำการทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวในทุกด้าน สอดคล้องกับ ณีฎีกานต์ แสงอุทัย (2561) ที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียน หอพักนักกีฬามัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย (จิระประวัตติ) นครสวรรค์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบมีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความ รับผิดชอบ ทั้งในระยะหลังการทดลองหรือระยะติดตามผลภายหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ มีความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน สำหรับงานวิจัยของ ณีฎีกา ปิ่นแก้ว (2561) ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับนักเรียน ชนเผ่ากะเหรี่ยง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านห้วยแม่สุริน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชนเผ่า กะเหรี่ยงที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองมีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกัน มีคะแนนเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลอง และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะหลัง การทดลอง การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนนั้นสามารถทำได้หลากหลายวิธี แต่เนื่องจากนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เป็นชาวปกากะญอ ผู้วิจัยจึงนำหลักคิดที่เป็นภูมิปัญญาของชาวปกากะญอ ที่พบโดยทั่วไปในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ที่สอดแทรกอยู่ในแก่นของสาระของพิธีกรรม วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ อาชีพ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าต่อการศึกษา นำเข้ามา บรรจุไว้ในชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงการสอนเกี่ยวกับความรับผิดชอบเข้าสู่จิตใจของผู้เรียนได้ โดยง่ายโดยบางกิจกรรมจำเป็นต้องอาศัยผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด ซึ่งจะช่วยให้ชุดกิจกรรม แนะแนวนั้นมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ในการสืบค้นเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ในการนำภูมิปัญญาวิถีปกากะญอมาใช้ในการจัด กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษานั้นยังไม่มี แต่ในศึกษางานวิจัยของ จักรพันธ์ เพียรพนัสสัก (2543) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยด้วยกัน 2 ประการ ดังนี้ 1) ควรส่งเสริมการวิจัยด้าน ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่พื้นที่เฉพาะหน่วยงานทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะได้นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนที่ควร เรียนรู้จากสิ่งรอบตัว โดยมีองค์ความรู้ท้องถิ่นเป็นฐานในการเรียนรู้วิชาทั่วไป 2) ในการทำวิจัยในครั้งนี้เป็นการประมวล องค์ความรู้ท้องถิ่น เพื่อให้เป็นแหล่งและระบบที่ชัดเจนง่ายต่อการเรียนรู้ หรือนำไปประยุกต์เพื่อใช้กับสังคมยุคใหม่ และเป็น การสืบทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือผู้รู้ท้องถิ่นที่กำลังถูกละเลยและสูญหายไป ขอให้ผู้ที่คิดทำการวิจัยในเรื่องนี้สืบสานพัฒนา องค์ความรู้ท้องถิ่นอย่างจริงจัง และนำความรู้ไปแก้ปัญหาใหม่ ๆ ของสังคมต่อไป ด้วยเหตุผลทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึง สนใจที่จะนำภูมิปัญญาวิถีปกากะญอมาใช้ร่วมกับชุดกิจกรรมแนะแนวในการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับ ภูมิปัญญาวิถีปกากะญอ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญา
วิถีปกากะญอกับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

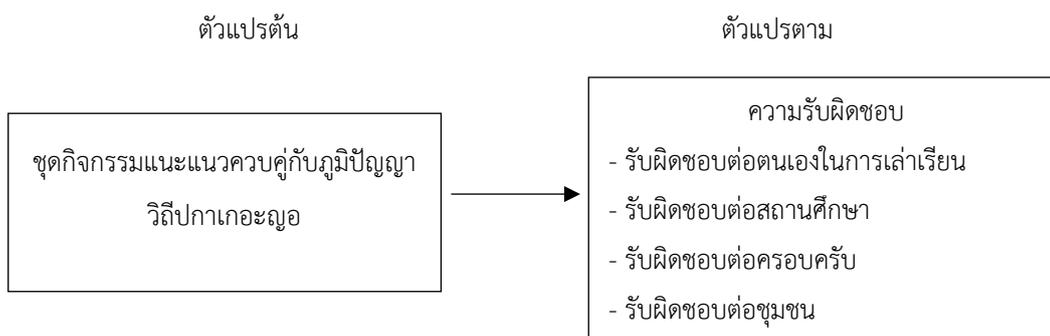
3.1 การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi - experimental Research Design) โดยศึกษาจากกลุ่ม
ทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอ ส่วนกลุ่มควบคุมใช้กิจกรรม
แนะแนวปกติ

3.1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส จังหวัด
แม่ฮ่องสอน จำนวน 54 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียน
บ้านห้วยน้ำใส จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 20 คน ที่ได้มาโดยความสมัครใจ และสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากแล้วไม่ใส่คืน
เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน

3.1.3 ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ
กิจกรรมแนะแนวปกติ ตัวแปรตาม ได้แก่ ความรับผิดชอบ

3.1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบวัดความรับผิดชอบของนักเรียน และชุดกิจกรรม
แนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 แบบวัดความรับผิดชอบของนักเรียน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ในด้านความรับผิดชอบ ซึ่งนำแนวคิดจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง
เครื่องมือได้แบบวัดความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นแบบวัดที่นักเรียนประเมินตนเอง แบบวัดเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ ตามแบบ
ของ Likert ที่มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ คือ 1) รับผิดชอบต่อตนเองในการเล่าเรียน 2) รับผิดชอบต่อสถานศึกษา
3) รับผิดชอบต่อครอบครัว 4) รับผิดชอบต่อชุมชน จำนวน 27 ข้อ นำแบบวัดความรับผิดชอบ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
เพื่อพัฒนาความถูกต้องทั้งด้านโครงสร้างตามเนื้อหา วิธีการสร้าง และความสอดคล้อง นำแบบวัดความรับผิดชอบ ที่ผ่านความ
เห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน พิจารณาความเหมาะสมของ
เนื้อหาที่ต้องการวัดสอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการของตัวแปร ซึ่งข้อคำถามที่ใช้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง
0.60 -1.00 จากนั้นนำแบบวัดความรับผิดชอบไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน
30 คน ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนจากโรงเรียนอื่น ๆ ที่มาเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการ

TH-325 ภายใต้มูลนิธิทรูมาทอร์ ซึ่งเป็นโครงการการพัฒนาเด็กแบบองค์รวมแก่เด็กที่ยากจนด้วยการเป็นคู่มือกับคริสตจักร และผู้สนับสนุน ณ คริสตจักรบ้านห้วยน้ำใส จากนั้นนำไปหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ด้วยวิธีการหาค่าความสัมพันธ์ของคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (Corrected Item Total Correlation) และความเที่ยง (Reliability) โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลปรากฏว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.25-0.85 มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับ 0.92 จัดพิมพ์แบบวัดความรับผิดชอบที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับแล้วไปใช้ในงานวิจัย

3.2.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และมีประสิทธิภาพ สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบให้สอดคล้องกับคำนิยามและวัตถุประสงค์ จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ การปฐมนิเทศจุดหมายของความรับผิดชอบ ปิดประตูให้บ้าน กันประตูให้เมือง รู้จักตนเอง เลือ 2 ด้าน รู้เขา รู้เรา พ่อแม่ผูกใจ เส้นด้ายผูกมือ หัวใจใครอยู่ในอ้อมมือ เจ้าที่ เจ้ากรรม เอื้อตาวีเศษเห็นนะ และปัจฉิมนิเทศ ความรับผิดชอบเราก็อทำได้ ง่ายจัง นำชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาความถูกต้องทั้งด้านโครงสร้างตามเนื้อหาวิธีการสร้างและความสอดคล้อง จากนั้นนำชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบที่ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน นำชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบที่ผ่านการตรวจสอบและอนุญาตจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความสอดคล้อง และความเหมาะสมระหว่างเนื้อหา วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ เวลา สื่ออุปกรณ์ และการประเมินผล ได้ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ($M = 4.23-5.00$) นำชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบที่ผ่านการปรับปรุงตามคำชี้แนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนจากโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่มาร่วมที่มาร่วมกิจกรรมของโครงการ TH-325 ณ คริสตจักรบ้านห้วยน้ำใส เพื่อดูความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมและนำมาปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมแนะแนวให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำไปใช้จริง ผลปรากฏว่า เวลาในการจัดกิจกรรมน้อยไป จึงมีการเปลี่ยนจากกิจกรรมละ 40 นาที เป็น 50 นาที พร้อมกับการลำดับการนำเสนอของปราชญ์ชาวบ้านให้มีความกระชับและตรงกับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ จัดพิมพ์ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ เพื่อนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการวิจัยโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ทำหนังสือขออนุญาตดำเนินการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มอบกับผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยน้ำใส จังหวัดแม่ฮ่องสอน

2) ก่อนทำการวิจัย 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำแบบวัดความรับผิดชอบ ที่มีจำนวน 27 ข้อ โดยวัดองค์ประกอบ 4 ด้าน ไปทดสอบกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน แล้วบันทึกคะแนนไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest) จากนั้นนำคะแนนมาเรียงลำดับจากมากไปน้อย จนครบ 20 คน แล้วทำการจับคู่ นักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบวัดความรับผิดชอบที่มีลำดับของคะแนนที่เท่ากันหรือลำดับใกล้เคียงกัน เพื่อสุ่มอย่างง่ายเป็นการแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน

3) นำชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกลุ่มทดลอง จำนวน 10 กิจกรรม เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ทั้งหมด 10 กิจกรรม ส่วนกลุ่มควบคุมได้ทำการสอนแบบปกติ

4) เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองของทั้งสองกลุ่ม ผ่านไป 1 สัปดาห์ ให้นักเรียน ทั้งสองกลุ่ม ทำแบบวัดความรับผิดชอบ จำนวน 27 ข้อ อีกครั้ง

5) นำคะแนนก่อนและหลังการทดลองมาทำการวิเคราะห์

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานการวิจัยของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป นักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยการทดสอบลำดับที่โดยเครื่องหมายของ วิลค็อกซัน (Wilcoxon-signed Rank Test) และก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยการใชสถิติทดสอบแมน-วิทนีย ยู (The Mann-Whitney U test)

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ โดยการทดสอบลำดับที่โดยเครื่องหมายของวิลค็อกซัน (Wilcoxon-signed Rank Test) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความรับผิดชอบกลุ่มทดลองก่อนและหลังทดลอง

กลุ่มทดลอง	Mean Rank	n	M	S.D.	z	Asymp.Sig.(2-tailed)
ก่อน	5.5	10	112.5	14.31	-2.825	0.005*
หลัง		10	133.7	14.16		

*p< .05

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัย พบว่าภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความรับผิดชอบของกลุ่มทดลองหลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ และกลุ่มควบคุมหลังใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ โดยใช้สถิติทดสอบแมน-วิทนีย ยู (The Mann-Whitney U Test) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความรับผิดชอบ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	Mean Rank	n	Mann-Whitney U	Asymp.Sig.(2-tailed)
กลุ่มทดลอง	13.40	10	21.00	.028*
กลุ่มควบคุม	7.60	10		

*p< .05

จากตารางที่ 2 พบว่าภายหลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอมีความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. สรุปและอภิปรายผล

5.1 ความรับผิดชอบของนักเรียนหลังการทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอ สามารถพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ เนื่องจากนักเรียนบ้านห้วยน้ำใส อำเภอสมเด็จ จังหวัดมุกดาหารสอนทั้งหมดเป็นชาวปกากะญอ มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีความเคร่งครัดในประเพณีและวัฒนธรรม พิธีกรรมของชาวปกากะญอ มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คนตั้งแต่เกิดจนกระทั่งเสียชีวิต ที่สามารถพบเห็นได้โดยทั่วไปในวิถีชีวิตประจำวันของผู้เรียน การนับถือผีและ วิญญาณเป็นบ่อเกิดของคุณธรรมและค่านิยมหลายประการ นอกจากนั้นการถือศีลจะและการแสดงความเคารพต่อสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เป็นหลักคิดพื้นฐานของบรรพบุรุษที่ได้สั่งสอนลูกหลานของชาวปกากะญอต่อการดำรงชีวิตที่สอดแทรกอยู่ในแก่นของสาระพิธีกรรม วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ อาชีพ เป็นสิ่งที่ชาวปกากะญอ ต้องถือปฏิบัติที่เป็นความรับผิดชอบของลูกหลานปกากะญอ จึงถือได้ว่าภูมิปัญญาวิถีของชาวปกากะญอเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน นอกจากนั้นการถ่ายทอดความรู้จากผู้รู้จริง หรือที่เรียกว่า ประชาญชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่ได้รับการสืบทอดเชื้อสายมาจากครอบครัวที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมของชนเผ่ามาหลายชั่วอายุคนเป็นผู้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ในงานวิจัยในครั้งนี้ถือว่าเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงการสอนคุณธรรมความรับผิดชอบเข้าสู่จิตใจของผู้เรียนได้โดยง่าย ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานประจำปี 2564 ของสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) (2564) และ ข้อมูลจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) (2564)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาชนเผ่า ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการสร้างเครื่องมือที่เป็นระบบโดยคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักการสร้างเครื่องมือ กำหนดเนื้อหาการสร้างเครื่องมือทางการแนะแนวให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง การตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดลองใช้ นอกจากนี้ชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ยังได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่เน้นการเรียนรู้ตามวงจรการเรียนรู้ใน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ซึ่งในขั้นตอนนี้ให้นักเรียนได้ดูภาพ เล่าเรื่อง แสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง ของจริง เป็นการสนทนาเพื่อแบ่งปันประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญหรือผลลัพธ์การเรียนรู้หรือจุดมุ่งหมายของกิจกรรม ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) เป็นขั้นที่ครูให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก วิเคราะห์ สังเคราะห์ และพิจารณาสิ่งที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในขั้นตอนที่ 1 เพื่อหาคำตอบที่ว่าเกิดอะไรขึ้นจากการแลกเปลี่ยนในขั้นที่ 1 ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) เป็นขั้นที่ให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้หรือสรุป สาระสำคัญที่ได้จากการอภิปราย การสะท้อนการรับรู้ หรือใบความรู้ จากผู้รู้เพิ่มเติมไปอีกเพื่อให้การเรียนรู้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) เป็นขั้นที่ครูสรุปเพิ่มเติมเพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ของนักเรียนที่ได้จากขั้นตอนที่ 3 เพื่อให้นักเรียนเกิดความตระหนักในความสำคัญของการปฏิบัติตนได้ถูกต้องในแต่ละด้านตามจุดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อมุ่งให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนำผลการเรียนรู้จากกิจกรรมไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งได้กล่าวอ้างไว้ใน สมร ทองดี และปราณี รามสูตร (2555) จากการดำเนินการเรียนรู้ตามวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (ERGA) (Kottman, Ashby, Jeffrey & DeGraaf, 2001) ส่งผลให้ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ มีความรับผิดชอบสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการสังเกตและสอบถามจากครูประจำชั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 พบว่า ภายหลังของการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมความรับผิดชอบที่ดีขึ้น มีความรับผิดชอบต่อตนเองในการเล่าเรียน นักเรียนเข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลาที่กำหนด มีความพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ หากไม่เข้าใจจะทำการ

ขอความช่วยเหลือจากเพื่อน หรือจากครูผู้สอนมากขึ้น เปลี่ยนจากการลอกการบ้านเพื่อนมาเป็นการให้เพื่อนอธิบายให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบที่มีต่อสถานศึกษามีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดโต๊ะของตนเอง ห้องเรียนของตนเอง จัดเก็บของส่วนตัวให้เป็นระเบียบมากขึ้น ช่วยตักเตือนกันให้รักษาความสะอาดในชั้นเรียนหรือหน้าห้องเรียน เช่น การจัดเรียงรองเท้าไว้บนชั้นวาง เสื้อผ้า กระเป๋า โต๊ะ เก้าอี้ของตน ให้ความร่วมมือในการทำเวรสีประจำวัน นักเรียนกลุ่มทดลองมีความกล้าที่จะเป็นผู้นำ กล้าที่จะรายงานผลการตรวจความสะอาดในแต่ละพื้นที่อย่างตรงไปตรงมา เมื่อมีการนำวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้หลังการใช้งานทำการจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อยกว่าแต่ก่อน ช่วยกันดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น อุปกรณ์ทำความสะอาด อุปกรณ์ห้องครัว เป็นต้น นอกจากนี้ ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัวและต่อชุมชนก็มีมากขึ้น จะเห็นได้จากนักเรียนมีการนำข่าวสารเกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ที่มีการจัดขึ้นในบ้านของตนมาเล่าให้กับครูและเพื่อน ๆ ฟัง มีการสอบถามเพิ่มเติมจาก พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ได้มีในกิจกรรมแนะแนวแต่มีการจัดขึ้นในครอบครัว เช่น วิธีการเลือกพื้นที่ทำกิน การเลี้ยงผีผาย ผีต้นน้ำ การใช้ชาไก่ในการเสี่ยงทาย หรือแม้แต่การใช้คาถา ปัดเป่าให้กับคนป่วยของหมอผีในชุมชนให้หายจากอาการเจ็บไข้ได้ป่วย เล็ก ๆ น้อย ๆ นอกจากนี้นักเรียน ยังมีการขอให้ผู้เฒ่าผู้แก่เล่านิทาน ให้ฟัง จึงเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีต่อครอบครัวและชุมชนมีมากกว่าแต่ก่อน รู้จักช่วยครอบครัวทำงานบ้าน ดูแล ปู่ ย่า ตา ยาย มีความห่วงใยต่อคนในครอบครัว มีการแบ่งปันของกินของใช้ให้กับพี่น้อง และนักเรียนชวนกันไปทำความสะอาด สำนักสงฆ์ในวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ พร้อมกันนั้น นำความรู้เรื่องของการคัดแยกขยะไปใช้ในครอบครัวและชุมชนอีกด้วย ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ สามารถนำมาพัฒนาความรับผิดชอบต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ได้ เนื่องจากนักเรียนมีพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ดีขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐิกา ปิ่นแก้ว (2561) ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชนเผ่ากะเหรี่ยงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหัวแม่สุริน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ผลการวิจัยว่าสามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้กับนักเรียนได้

5.2 ความรับผิดชอบต่อของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ใช้กิจกรรมแนะแนวปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อภิปรายได้ว่า การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 -6 มีทั้งหมด 10 ชุดกิจกรรม ซึ่งมีลักษณะที่เป็นสื่อประสมที่หลากหลาย และยังได้ใช้เทคนิคต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง การทำงานเป็นกลุ่ม รูปภาพ ข่าวสาร และสื่อ ปกาเกอะญอของจริง มีปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมที่กล่าวถึงในกิจกรรมบางกิจกรรม ทำให้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีความน่าสนใจและในแต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนตามรายละเอียดในข้อที่ 1 ทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้และความเข้าใจในกิจกรรมแต่ละกิจกรรมได้เป็นอย่างดี เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้เครื่องมือชุดกิจกรรมแนะแนวชนิดนี้เพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในแต่ละด้านได้เป็นอย่างดี ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมแนะแนวปกติที่ผู้วิจัยนำหัวข้อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อของที่มีในหลักสูตรแนะแนวของสถานศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 -6 หัวข้อเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อในแต่ละด้านมาให้นักเรียนร่วมกิจกรรมตามปกติ เพราะฉะนั้นจึงส่งผลให้การพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ของกลุ่มทดลองมีผลการวัดความรับผิดชอบต่อสูงกว่ากลุ่มควบคุม จึงทำให้ประสบผลสำเร็จในกระบวนการดำเนินการทดลอง ซึ่งงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐิกานต์ แสงอุทัย (2561) ที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อของนักเรียนหอพักนักกีฬามัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย (จิรประวัตติ) นครสวรรค์แล้ว นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสูงขึ้นทั้งระยะหลังการทดลองกับระยะติดตามผลภายหลังการทดลอง 2 สัปดาห์ สอดคล้องกับ ปาณชิวัน ธนวัฒนากร (2563) ที่พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนสูงขึ้นภายหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว นอกจากนี้ยังมีการใช้ชุดกิจกรรม

แนวแผนพัฒนาด้านอื่นอีกหลายด้าน ดังเช่นงานวิจัยของ ประณีตา ทองพันธ์ (2560) ที่ใช้ชุดกิจกรรมแนวแผนพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตลอออุทิศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนว สอดคล้องกับ Liesel (2000) ได้ศึกษาโปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต (บริบทของชาวอัฟริกัน) โดยมีจุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อสร้างโปรแกรมการแนะแนวและการให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทักษะชีวิตประกอบด้วย การยอมรับตนเอง การตระหนักรู้ในตนเอง การควบคุมอารมณ์ของตนเอง การเพิ่มแรงจูงใจ การมองโลกในแง่ดีและการรู้จักตนเอง โปรแกรมการแนะแนวและการปรึกษาในการพัฒนาทักษะชีวิตนั้น พัฒนามาจากพื้นฐานทฤษฎีการบำบัดของเหตุผลพฤติกรรม ตลอดจนแนวคิดด้านความฉลาดทางอารมณ์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างสามารถพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองเพิ่มขึ้น หลังจากเข้ารับการทดลอง โดยสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ McColman (1975) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ชุดการสอนและกิจกรรมกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนร่วมกับกิจกรรมกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษามากกว่านักเรียนที่ใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียวมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่านักเรียนที่ใช้กิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และยังสอดคล้องกับ Turk (1987) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาพฤติกรรมการฟังจังหวะและทำนองดนตรีของนักเรียน โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากใช้ชุดการสอนนักเรียนสามารถรับรู้และเข้าใจจังหวะและทำนองดนตรีได้อย่างรวดเร็ว

ดังนั้นจากผลการทดลองการใช้กิจกรรมแนวแผนควบคู่กับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอ เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีความรับผิดชอบในแต่ละด้านสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมก่อนเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนวแผน สามารถพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนให้สูงขึ้นได้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 การนำชุดกิจกรรมแนวแผนร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ก่อนนำไปใช้ควรศึกษาเนื้อหา วิธีการนำไปใช้อย่างละเอียด และอาจทดลองใช้จนเกิดความชำนาญก่อนนำไปใช้จริง

6.1.2 การนำชุดกิจกรรมแนวแผนร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบไปใช้ ครูควรมีความรู้พื้นฐานทางวัฒนธรรมของวิถีปกาเกอะญอ

6.1.3 ควรจัดเตรียมสื่อการสอน อุปกรณ์ ต่างๆ ที่จะต้องใช้ในแต่ละกิจกรรมควรเตรียมให้พร้อมใช้และมีผู้ที่มีความรู้และมีความเชี่ยวชาญในเรื่องพิธีกรรมของชาวปกาเกอะญอ มาช่วยในการถ่ายทอดความรู้จะทำให้การใช้ชุดกิจกรรมแนวแผนนี้เป็นไปอย่างเหมาะสม ราบรื่นและตรงตามวัตถุประสงค์

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างชุดกิจกรรมแนวแผนร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกาเกอะญอเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ ตามนิยามศัพท์คุณธรรม ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ รับผิดชอบต่อตนเองในการเล่าเรียน รับผิดชอบต่อสถานศึกษา รับผิดชอบต่อครอบครัว รับผิดชอบต่อชุมชน ซึ่งได้จัดกิจกรรมตามองค์ประกอบด้านละ 2 ครั้ง แต่ทั้งนี้ เพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรเน้นในด้านที่เหมาะสมกับวัยของกลุ่มตัวอย่างที่ควรได้รับการพัฒนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปพัฒนาความรับผิดชอบได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

6.2.2 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับการใช้ภูมิปัญญาของชนเผ่าปกากะญอมาช่วยพัฒนาความรับผิดชอบให้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรนำภูมิปัญญาของชุมชนในแต่ละพื้นที่ มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมแนะแนวให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของผู้เรียน จะทำให้สามารถพัฒนาความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.2.3 ควรมีการศึกษาความรับผิดชอบของนักเรียนที่ได้รับชุดกิจกรรมชุดกิจกรรมแนะแนวร่วมกับภูมิปัญญาวิถีปกากะญอในระยะติดตามผล เพื่อจะได้ทราบว่าภายหลังการทดลองไปแล้วระยะหนึ่ง ความรับผิดชอบของนักเรียนยังคงทนอยู่หรือไม่อย่างไร

7. รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมสามัญศึกษา. (2542). *การประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จักรพันธ์ เพียรพนัสศักดิ์. (2543). *ภูมิปัญญาชาวบ้านในพิธีกรรมของชุมชนกะเหรี่ยง*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จันทร์หา พวงยอด. (2543). *การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธจักรวิทยา โดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ชญญา บุณย์รักษ์. (2556). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณัฐิกา ปิ่นแก้ว. (2561). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชนเผ่ากะเหรี่ยงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านหัวแม่สุริน จังหวัดแม่ฮ่องสอน (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ณัฐริกา นตแสงอุทัย. (2561). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนหอพักนักกีฬาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย (จิระประวัตติ) นครสวรรค์ (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปานชีวัน ธนวัฒน์นกร. (2563). *การพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ประณิตา ทองพันธ์. (2562). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 15(1), 79-94.*
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2545). *การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มลฤดี แพทย์ปฐม. (2558). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความสามารถในการบริหารเวลาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย จังหวัดภูเก็ต (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

วิรัตน์ เลิศล้ำอุดม. (12 ธันวาคม 2564). *บทสัมภาษณ์ ฮีโซ* ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมของบ้านห้วยน้ำใส เรื่อง วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวปกากะญอ.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2564). *รายงานประจำปี 2564*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน). (2564). *รายงานประจำปีสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2564*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน).

สมร ทองดี และปราณี รามสูตร. (2555). *แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว*. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). *คู่มือครูการจัดกิจกรรมและสื่อเพื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

ภาษาอังกฤษ

Hurlock, E. B. (1973). *Personality Development*. London: McGraw-Hill.

Kottman, T. Ashby, Jeffrey, S. & DeGraaf, D. (2001). *Adventures in Guidance: How to Integrate Fun into Your Guidance Program*. <https://eric.ed.gov/?id=ED449421>

Liesel, E. (2000). *Guidance and Counseling Programme in Core Life Skills (Afrikaans text)*. *Dissertation Abstracts International*. <http://www.thailis-db.car.chula.ac.th/dao/detail.nsp>

McColman, J. W. (1975). *Relationship between the Use of Learning Activity Packages, Group Activity and the Preferences of Student toward the Social Study Course*. *Dissertation Abstracts International*. 36(1), 109 – A.

Turk, D. C. (1987). *Facilitating Treatment Adherence: A Practitioner's Guidebook*. New York: Plenum Press.